

Version 2 med mindre justering på sida 27 sedan 16 feb 2024

VI HAR RÅD MED FRAMTIDEN

REFORMISTERNAS REFORMPROGRAM ~~2023~~2024

Sverige är ett av de rikaste länderna på jorden. Ändå har samhällsklyftorna tillåtit att växa i decennier. Vår gemensamma välfärd har underfinansierats och privatiserats. Samtidigt har satsningarna för att ställa om vårt samhälle från ödesdigert fossilberoende till ekologisk hållbarhet varit alldeles för små.

Idag står vi både inför en klimatkris och en social, samhällelig kris. Med samhällets oförmåga att hantera vår tids utmaningar har högerpopulismen grott. Ekot från 1930-talet ljuder allt starkare. Historien upprepar sig inte, men den har något att säga oss.

Då liksom nu växte klyftorna. Och på samma sätt som idag förlamades politiken av en blind marknadstro och åtstramningsdoktrin. I bland annat Tyskland blev konsekvenserna av den politiska oförmågan katastrofala. I andra länder utmanades istället dogmerna: I USA lanserades ett stort investeringspaket, en så kallad ny giv (New Deal), i Sverige sjösatte Socialdemokraterna en ny, offensiv ekonomisk politik.

I en klassisk valpamflett från 1932 ställde socialdemokraten Ernst Wigforss en retorisk fråga: Har vi råd att arbeta? Idag genljuder frågan, med tillägget att vår tids nyliberala era också lett oss till randen av en global ekologisk katastrof. Vår tids vägval är knivskarpt. Anser vi oss ha råd med framtiden?

Vi vet att den inslagna färdriktningen är ohållbar, socialt och ekologiskt. De ekonomiska dogmer som dominerat i decennier har diskvalificerats av ledande expertis, från IMF och OECD till FN:s klimatpanel. Nu följer kriserna på varandra. Problemen blir alltmer uppenbara.

I sprickorna som uppstått när en välfärd på permanent svältkur mött en pandemi och ~~när~~ en fossilberoende kontinent ställts inför krigets återkomst till Europa ~~visar sig~~ har det svaga samhällets sårbarhet ~~visat sig~~. Men

politiken släpar ängsligt efter. Sverige och världen behöver återigen en ny giv – och den här gången måste den också vara grön.

De förslag Reformisterna presenterar utgör just detta: En grön ny giv för Sverige. Grunden är – precis som på Wigforss tid – en ny ekonomisk politik som möjliggör handling. En ekonomisk politik där reformutrymme skapas för att möta vår tids akuta samhällsutmaningar utifrån verkligheten och vetenskapens slutsatser.

Reformisternas program är indelat i sju reformområden: Först den ekonomiska grunden, därefter kraftfulla reformer för att minska klyftorna, stärka välfärden i hela landet och på allvar ta itu med klimatkrisen.

1. **Finanspolitiskt ramverk för jobb, välfärd och en grön ny giv**
2. **Skattesystem för jämlikhet och en rättvis omställning**
3. **Pensionssystem för jämlikhet, jämställdhet och trygghet**
4. **Social bostadspolitik för jobb och bostad för alla**
5. **Demokratiskt och hållbart arbetsliv**
6. **Välfärds- och regionalpolitik för trygghet och rättvisa**
7. **Grön reformism**

Alla människors frihet är målet och jämlikheten är medlet. Reformisternas reformprogram syftar till att vara ett verktyg för hur det Socialdemokratiska Arbetarepartiet kan ta nya och tydliga steg i riktning mot att förverkliga sitt program. Reformprogrammet gör inte anspråk på att ha alla svar, men det utgör en nödvändig gir mot en mer hoppfull framtid. Det är ett reformpaket som är konkret och genomförbart – men samtidigt visionärt nog att verka systemförändrande.

Vi har råd att arbeta, konstaterade Ernst Wigforss. Reformisterna säger: Vi har råd med framtiden!

1. FINANSPOLITISKT RAMVERK FÖR JOBB, VÄLFÄRD OCH EN GRÖN NY GIV

Sverige har ett av världens mest restriktiva ramverk för den ekonomiska politiken. Hela den offentliga sektorns finanser ska visa överskott över konjunkturcykeln. Utgiftstak fastställs och blir lag. Kommuner och regioner är ålagda hårda krav på budgetbalans. Penningpolitiken är helt inriktad på att inflationen ska ligga på två procent.

Varken finans- eller penningpolitik är inriktade på full sysselsättning, jämn ekonomisk fördelning eller ger tillräckligt utrymme att hantera akuta eller kommande samhällsproblem, såsom klimatomställning, bostadsbrist, pandemier, migrationsströmmar eller inflationschocker.

1.1 Reformera det finanspolitiska ramverket

Målet för den ekonomiska politiken bör vara att uppnå full sysselsättning, ett mer jämlikt Sverige, en grön omställning och en stabil inflationstakt. För att uppnå dessa övergripande mål behöver det finanspolitiska ramverket justeras så att statens finanser tillåts gå med underskott, även över en konjunkturcykel. ~~Den tidigare lagda översyn~~ Översynen av det finanspolitiska ramverket ~~som Socialdemokraterna ställt sig bakom vid partikongressen 2021~~, bör syfta till att möjliggöra just det.

Den offentliga ekonomins driftskostnader bör även i fortsättningen finansieras fullt ut över konjunkturcykeln med skatte- och andra intäkter från offentlig verksamhet. Viktiga investeringar som krävs för att möta dagens och framtidens samhällsutmaningar bör däremot till stora delar lånefinansieras.

De senaste årens pandemi, krig och inflationschock har ytterligare understrukt behovet av ett modernt ~~finanspolitisk~~ finanspolitiskt ramverk som möjliggör investeringar för att bygga ett mer motståndskraftigt Sverige. Samtidigt som behovet av investeringar växer, inte minst i hållbar energiförsörjning och effektivare energianvändning för att sänka inflationstrycket i ekonomin, ökar kostnaderna för att investera när västvärlden nu ~~i snabb takt rör~~ sig bort från nollräntesamhället. Finanspolitiken får därför en helt avgörande roll i att upprätthålla investeringstakten. Det handlar både om att bygga upp reala offentliga värden inom exempelvis infrastruktur, välfärd, hållbara produktionssystem,

bostäder samt natur- och kulturvärden och att förbättra tillgången till långsiktigt kapital för att öka investeringarna i hela ekonomin. Beslutet från Socialdemokraternas partikongress 2021 att lånefinansiera vissa strategiska infrastrukturprojekt med stor klimatnytta behöver förverkligas.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att den ekonomiska politiken styrs av de övergripande målen om full sysselsättning, ett mer jämlikt Sverige, grön omställning och en stabil inflationstakt.
- Att överskottsmålet för statens finanser överges.
- Att det finanspolitiska ramverket byggs på en separation mellan en investeringsbudget där lånefinansiering tillåts och en driftsbudget där ett balansmål över konjunkturcykeln styr.
- Att skuldankaret justeras med hänsyn till de stora globala förändringarna under 2020-talet.
- Att Sveriges offentliga infrastrukturupplåning ökas, i linje också med beslutet från Socialdemokraternas partikongress 2021 att lånefinansiera vissa strategiska infrastrukturprojekt med stor klimatnytta.
- Att en statlig investeringsbank etableras för att mobilisera billigt och långsiktigt kapital för storskaliga offentliga och privata investeringar, **exempelvis** på följande områden:
 - Nybyggnation och upprustning av bostäder, inklusive energieffektiviseringsåtgärder
 - ~~Järnväg och annan infrastruktur för kollektivtrafik~~
 - ~~Klimatneutral elproduktion samt energilagring som tillgodoser framtida behov~~
 - **Utbyggnad av lokala och regionala elnät**
 - **Utbyggnad och upprustning av VA-system**
 - Produktion och distribution av **grön vätgas och** fossilfria drivmedel
 - Etablering och utveckling av ny, grön industri såsom batterifabriker, fossilfri stålproduktion samt fossilfri konstgödsel
 - Infrastruktur för koldioxidavskiljning och lagring (~~Bio-CCS/~~**CCS och bio-CCS**)
 - Infrastruktur för elfordon ~~samt lån~~
 - **Lån till hushåll som vill köpa en elbil för investeringar i exempelvis elbil, energieffektivisering och energilagring**

1.2 Reformera penningpolitiken

Det penningpolitiska ramverket måste samspela med det finanspolitiska. Dagens penningpolitiska ramverk tjänar främst som garant för bankers lönsamhet i ett ohållbart finansiellt system. För att återföra penningväsendet till att tjäna vanligt folk krävs genomgripande reformer.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att Riksbanken upprättar ett självständigt elektroniskt betalningssystem baserat på e-kronan. Det självständiga elektroniska betalningssystemet ska möjliggöra för privatpersoner att erhålla lön, betala räkningar och spara. På så sätt kan privatpersoner sköta sin ekonomi utan kontakt med andra banker och en samhällsviktig funktion åläggs Riksbanken istället för det privata bankväsendet.
- Att ~~övriga banker~~ **affärsbankerna** ska behandlas som andra företag och stå för sina egna affärsrisker. ~~Detta borde på marknadsmässiga villkor innebära att de~~ **På marknadsmässiga villkor innebär detta att banker** tvingas hålla betydligt mer eget kapital i sina balansräkningar än idag för att anförtrös inlåning från allmänheten.
- Garantier för bankers verksamhet bör under kontrollerade former avvecklas.
- Att Konkurrensverket och Finansinspektionen får ~~tydligare direktiv,~~ ökade **resurser** **anslag** och starkare verktyg för att granska och åtgärda potentiella missbruk av dominerande ställning inom den finansiella sektorn, ~~och mer aktivt skydda kunder~~ **i syfte att skydda konsumenters intressen.**
- Att ett finansmarknadsråd med internationellt ledande forskare, fria från särintressen, inrättas under regeringen för att stödja arbetet med att återigen reglera den finansiella sektorn med det allmännas bästa för ögonen.
-

1.3 EU-politik för mer ekonomisk rättvisa

I och med det svenska medlemskapet i den Europeiska Unionen tas viktiga politiska beslut i Bryssel. Sedan lång tid tillbaka finns ett gemensamt EU-ramverk för både underskott och statsskuld. Reformisterna anser att Sverige ska verka på EU-nivå för en mer effektiv och rättvis ekonomisk politik.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att Sverige ska verka inom EU för en gemensam beskattning av finansiella transaktioner.¶
- Att Sverige verkar för att EU:s regelverk gör skillnad på drift och investeringar när offentliga underskott beräknas.
- Att Sverige verkar för att kraven skärps på EU-länder med stora bytesbalansöverskott att stimulera sina ekonomier.
- Att Sverige verkar för att beräkningar av offentlig skuldsättning i medlemsländer ska utgå från nettoskuld/nettoförmögenhet.
- Att Sverige verkar för att ett skuldankare införs inom EU:s Stabilitetspakt.

2. SKATTESYSTEM FÖR JÄMLIKHET OCH RÄTTVIS OMSTÄLLNING

Sverige har ett skattesystem som inte förmår bekosta en ambitiös välfärdsstat och som i för låg utsträckning fördelar från de ekonomiskt starka till de ekonomiskt svaga. Arbetare och tjänstemän betalar en allt större del av kakan i förhållande till stora företag och den ekonomiska eliten. Det förekommer att miljardären betalar en mindre andel av sin inkomst i skatt än vad vanliga löntagare gör.

Det krävs stärkt och långsiktigt hållbar finansiering för offentliga tjänster och åtaganden. Lika nödvändigt är en ökad utjämning av disponibla inkomster samt en ombalansering av skatteuttag från små- och medelstora företag till de stora.

Den gröna omställningen kommer att vara ett av samhällets största åtagande under kommande årtionden. Under en tid innebär detta ökade kostnader för att möjliggöra en grön strukturomvandling och se till att alla kan ställa om – oavsett arbete, inkomst eller var man råkar bo.

Socialdemokratiens utgångspunkt bör vara att de kostnader som uppstår vid omställningen fördelas solidariskt, efter bärkraft och ansvar, att stödet för omställningen ges efter behov och att det mervärde som omställningen skapar kommer alla till del. Målet är att alla ska kunna leva ett klimatvänligt liv.

Samlat kräver finansiering av välfärden och den gröna omställningen ett nytt skattesystem.

2.1 Reformera fastighets- och förmögenhetsbeskattningen

I utformningen av ett nytt skattesystem bör både effekter på skatteintäkter och utjämning av disponibla inkomster tas i beaktande. Skattesystemets jämlikhetsskapande effekter bör väga tungt i dess utformning. Beskattning av kapital och ägande bör kontinuerligt utredas för att undvika att kryphål eller snedvridningar mellan inkomstkällor uppstår. Ett första steg är att återupprätta en progressiv beskattning av ägande i Sverige.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att fastighetsbeskattningen görs progressiv och baseras på marknadsvärde som ett led i ökad förmögenhetsbeskattning. Detta bör syfta till att ta bort orättvisan i dagens fastighetsavgift där lågt värderade bostäder, ofta i landsbygd, har liknande beskattning som högt värderade bostäder.
- Att stämpelskatten vid försäljning av bostad sänks för att underlätta för flytt till större eller mindre bostad eller ny ort
- Att förmögenhetsbeskattning utreds och genomförs. Utredningen bör särskilt utforska de förmögenhetsskatter som existerar, existerat och planeras i andra OECD-länder. Ett arbete för att möjliggöra effektiv förmögenhetsbeskattning även vid högre skattesatser bör initieras på EU och OECD-nivå.
- Att officiell förmögenhetsstatistik ska samlas in så att utvecklingen av förmögenhetsskillnaderna kan bevakas, belysas och analyseras.

2.2 Ersätt jobbskatteavdragen med rättviseavdrag

Sedan 2006 har ett antal jobbskatteavdrag införts. Kostnaden beräknas 2023 uppgå till cirka 157 miljarder kronor per år. Jobbskatteavdragen har samtidigt bidragit till att sjuka och arbetslösa inkomster beskattas hårdare än inkomster för personer i förvärvsarbete. Det är ett synnerligen orättvist sätt att sänka den effektiva ersättningsgraden i socialförsäkringarna.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att jobbskatteavdragen fasas ut med fördelningspolitisk hänsyn genom en generell skattesänkning i form av ett rättviseavdrag för alla låg- och medelinkomsttagare.

2.3 Avskaffa regressiva skatteavdrag

Skattesystemet har sedan den senaste stora skattereformen blivit något av ett lapptäcke av olika skattesatser, avdragsmöjligheter och undantag. Detta är enligt en närmast enig kår av ekonomer en mindre lyckad ordning.

Målet bör vara ett system med en skattesatsskala för inkomst av arbete samt en skattesats för inkomst av kapital. Av särskild betydelse, som en av statens stora inkomstkällor, är mervärdesskatten. Ränteavdraget är en ökade utgift för statskassan med dålig fördelningsprofil samtidigt som det

finns skäl till särskild varsamhet för hushåll med hög belåningsgrad och lägre inkomster.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att en total översyn av undantag, avdragsmöjligheter och skattesatser genomförs i syfte att stärka välfärdens finansiering. Detta bör genomdrivas skyndsamt.
- Att beskattningen av kapitalinkomster blir enhetlig och mer progressiv.
- Att genom skärpta 3:12 regler minska möjligheten att ta ut höga inkomster till låg skatt.
- Att RUT-avdraget avskaffas
- Avskaffa ROT-avdraget och avdraget för grön teknik i sina nuvarande former och ersätt dem med ett avdrag för energieffektiviserande och klimatrelaterade åtgärder.
- Att ränteavdraget fasas ut med varsamhet och fördelningspolitisk hänsyn.
- Att systemet med ett flertal nedsatta momssatser avvecklas. Detta ska endast ske om låg- och medelinkomsthushåll samtidigt tydligt kompenseras för utgiftsökningen genom förstärkta socialförsäkringssystem och förändrade skatter. Samhällsnyttiga sektorer som påverkas, till exempel kultursektorn, ska också kompenseras.

2.4 Inför arvsskatt, gåvoskatt och klimatvärnskatt

Klimatomställningen kommer att innebära stora utgifter de kommande decennierna och dagens koldioxid- och konsumtionsskatter räcker inte till. Dessutom tar dessa inte hänsyn till människors skilda förutsättningar, som att många i glesbygd är beroende av bil. För att säkra en långsiktig finansiering av omställningen och att dessa kostnader fördelas efter bärkraft och ansvar behöver dessa skatter kompletteras med skatter riktade mot dem som har störst ekonomisk marginal och samtidigt generellt står för de största utsläppen. Det bör handla om beskattning av både höga inkomster och beskattning av de värden som byggts upp av gångna decenniers utsläpp.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att en arvs- och gåvoskatt införs inriktad på de största arv- och gåvotransaktionerna
- Att en så kallad klimatvärnskaft införs på höga inkomster

2.5 En rättvis internationell skattepolitik och kraffttag mot skattefusk

Det internationella skattefusket och skatteundandragandet är av gigantiska proportioner. Omkring detta har en miljardindustri av banker, juristbyråer och revisionsföretag utvecklats med affärsidén att hjälpa välbärgade individer och företag att minska sina skatteinbetalningar. Sedan 2022 finns en global överenskommelse om en minimiskaft på multinationella företag. Den utgör ett paradigmskifte i den internationella skattepolitiken men behöver både vårdas och utvecklas.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att Sverige tar en tydlig ställning inom EU och OECD för en förstärkning av den globala minimiskaften på multinationella företag.
- Att Sverige ska verka inom EU för en gemensam beskattning av finansiella transaktioner.
- Att en höjning och skärpning av minimiskaften för multinationella företag inom EU genomförs i syfte att motverka inomeuropeiska skatteparadis.
- Att den europeiska svarta listan för skatteparadis förstärks med tydliga sanktioner samt att en svart lista också införs för inomeuropeiska skatteparadis.
- Att krav på åtgärder mot skattefusk införs som ett led i EU:s handelsavtal med länder utanför EU.
- Att straffen för skattefusk och annan ekonomisk brottslighet skärps.
- Att intensifiera och utveckla arbetet med det 12-punktsprogram som Finansdepartementet arbetat fram för att motverka skatteflykt, skatteundandragande och penningtvätt.
- Att anslagen till Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Ekobrottsmyndigheten kraftigt förstärks för att motverka skattefusk och avancerad skatteminimering.
- Att en exitskaft införs och arbetet fortsätter med att identifiera hål i dagens skattelagstiftning.
- Att se över upphandlingsregler och offentligt ägande för att sätta tryck på fler företag att uppfylla sina skattemässiga skyldigheter.

- Att regeringens principer för bolag med statligt ägande samt regeringens ägarpolicy för respektive bolag ändras. Detta i syfte att styra bort offentliga företag från att endast beakta kortsiktiga vinstintressen. Det bör tydligare framgå att affärsmässiga beslut inbegriper beaktandet av allmänna intressen såsom långsiktig stabilitet, klimat och säkerställande av försörjning av samhällsviktiga tjänster.

3. PENSIONSSYSTEM FÖR JÄMLIKHET, JÄMSTÄLLDHET OCH TRYGGHET

Sverige har alltför många fattiga äldre och ett illa utformat pensionssystem. Dagens undermåliga pensionssystem drabbar inte minst de många kvinnor som tagit huvudansvar för hemmet och arbetat i lönediskriminerade sektorer. Men det drabbar även i princip alla som haft låg lön eller drabbats av svårare sjukdom eller arbetslöshet under sina yrkesverksamma år eller som inte haft möjlighet att lönearbeta så många år i Sverige. Förbättringar av pensionssystemet är därför en av de viktigaste jämlikhets- och jämställdhetsreformerna.

3.1 Höj de lägsta pensionerna

Sveriges pensionssystem som har sedan 1995 som främsta syfte att statens finanser inte ska påverkas av pensionssystemet och att pensionsfrågan ska lyftas bort från den politiska debatten. Detta är förödande för socialdemokratin och alla som är i behov av verkligt progressiv äldrepolitik. Anständiga levnadsomständigheter för de mest utsatta tillhör de viktigaste målen för våra strävanden.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att inkomsterna stärks för dem med låga pensioner, i form av ett "pensionslyft". De med lägst pensioner får motsvarande upp till 3000 kronor mer per månad före skatt. Nivån på "pensionslyftet" trappas av för dem som idag har en statlig pension över 10 000 kronor per månad upp till en statlig pension på 15 000 kronor per månad.
- Att pensionslyftet finansieras stadigvarande av skatteintäkter och utgör en tydlig omfördelning från dem som har goda möjligheter att påverka sin privatekonomi till dem som ofta helt saknar denna möjlighet, nämligen våra äldre.
- Att bakomliggande inkomst istället för utbetald ersättning ska vara grund för pensionsrättigheter även för sjukpenning och a-kassa. Det gör att påverkan på pensionsnivåerna vid sjukdom och arbetslöshet blir mindre än med dagens regler.
- Att garantipensionen indexeras efter löneutveckling istället för inflation.

- Att pensionsgruppen lämnas om övriga partier är ointresserade av att på allvar förbättra villkoren för Sveriges pensionärer.
- Att pensionsmyndigheten ges i uppdrag att se till att ekonomiska stöd till äldre utbetalas till samtliga stödberättigade.

3.2 Avskaffa premiepensionssystemet

Utöver dessa genomgripande reformer av pensionssystemet bör Socialdemokraterna åtgärda det som också statliga utredningar sedan länge konstaterat, nämligen att premiepensionssystemet är ett dysfunktionellt inslag i pensionssystemet som bidragit till ökad "finansifiering" av samhället, överdrivet risktagande och otrygghet. I Sverige ska det inte längre vara möjligt att spekulera bort sin statliga pension.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att premiepensionssystemet ("PPM") avvecklas och uppgår i den vanliga inkomstpensionen.

~~Av stor betydelse för en mindre grupp pensionärer är att man egentligen har rätt till mer ekonomiskt stöd än vad man får. Detta då exempelvis bostadstillägg måste ansökas om, något som inte alla berättigade gör, enligt ansvarig myndighets egen rapportering. ¶~~

~~REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA: ¶~~

~~Att pensionsmyndigheten ges i uppdrag att se till att ekonomiska stöd till äldre utbetalas till samtliga stödberättigade.~~

3.3 Utred differentierad pensionsålder

En långsam höjning av pensionsåldern är rimlig för en befolkning som lever längre. Klassklyftorna syns dock alltmer i hur länge vi lever genom att medellivslängdens ökning är ojämnt fördelad bland befolkningen. Anställda inom slitsamma och tunga yrken betalar idag dubbelt: först med sin hälsa och sedan genom minskad pension vid tidig pensionsavgång. Dessa orättvisor är svåra att helt utjämna även genom aktivt arbetsmiljöarbete.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att möjligheten att anpassa den lagstadgade pensionsåldern efter medellivslängden även inom undergrupper inom befolkningen undersöks. En sådan anpassning skulle kunna ta utgångspunkt i arbetets tyngd och slitsamhet inom olika yrkeskategorier eller antalet år i förvärsarbete. Utredningen bör genomföras i nära samarbete med arbetsmarknadens parter.

4. SOCIAL BOSTADSPOLITIK FÖR JOBB OCH BOSTAD FÖR ALLA

Sverige hade en gång en mycket framgångsrik social bostadspolitik med starka kommunala allmännyttiga bostadsföretag som centralt inslag. Utgångspunkten för den under decennier förda politiken var att bostaden både är en medborgerlig rättighet och en avgörande tillgång ~~och resurs~~ i samhällsekonomin. God och jämlik tillgång till klimatneutrala bostäder i olika upplåtelseformer är avgörande ~~både för~~ såväl jämlikheten, jämställdheten, människors livskvalitet och ~~för jobben och~~ sysselsättningen som för samhällsekonominns funktionssätt.

~~Den i stor utsträckning mycket liberala bostadssektorn som Sverige nu har, en av den industrialiserade världens mest marknadsliberala,~~ Efter borttagande av statligt finansiellt stöd till nyproduktion av bostäder och omreglering av allmännyttan är finansieringen av Sveriges bostadssektor på vissa sätt numera en av den industrialiserade världens mest marknadsliberala. Samtidigt är den starkt reglerad av komplex lagstiftning och kännetecknas inte minst av decentraliserat, kommunalt ansvar för markanvändning. Kombinationen av motstridiga logiker har lett till ett kroniskt underskott på bostäder både i förhållande till medborgarnas behov och betalningsvilja, problem som nu förvärras med ~~ett högre~~ högre energipriser, ränteläge och hyreshöjningar.

Bank- och fastighetssektorernas maktkoncentration till ett fåtal stora bolag, tillsammans med det kommunala planmonopolet, dominerar och stryker utbudet av bostäder. Ständigt stigande kostnader både för mark och byggande vältras över på de boende. Vinstmarginalerna i bank-, fastighetsförvaltnings- och delar av byggsektorn är, eller har fram till nyligen varit, mycket höga. Marknaden klarar inte av att möta människors bostadsbehov. ~~Därmed uppnås inte heller riksdagens bostadspolitiska mål.~~ En bostadssektor med större konkurrens, ~~bättre~~ bättre reglering av marknaden och med större inslag av offentligt byggande ~~och fastighetsförvaltning~~ kommer att generera fler bostäder till lägre kostnad.

4.1 Stimulera kommunalt bostadsbyggande

Det är socialdemokratins uppgift att stå upp för den gamla insikten att bostadssektorn måste regleras kraftfullt för att bryta med ~~dess~~ **marknadens** inneboende, för samhället destruktiva, krafter. **Den sociala bostadspolitikens mest bärande element, det allmännyttiga bostadsföretaget, behöver åter drivas med just allmännytta som överordnad målsättning, varför lagen om allmännyttiga kommunala bostadsföretag bör reformeras.**

Till stora delar verkar **även** dessa destruktiva krafter i och genom enskilda kommuners samhällsplanering. Den syns i oviljan eller oförmågan att leva upp till den i lag reglerade skyldigheten att planera för medborgarnas bostadsförsörjning. ¶

~~REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA: ¶~~

- ~~● Att statliga infrastrukturinvesteringar villkoras med att kommuner tar sitt bostadsförsörjningsansvar. ¶~~
- ~~● Att en byggbonus införs för att gynna de kommuner som tar sitt bostadsförsörjningsansvar. ¶~~
- ~~● Att de kommunala allmännyttiga bostadsbolagen återigen upprätthåller samhällsnytta som övergripande mål. Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag reformeras i grunden. ¶~~
- ~~● Införandet av en nationell planeringskedja för bostadsförsörjningen och regionala mål för bostadsbyggande, infrastruktur och välfärdsverksamheter i hela landet. ¶~~

~~Att regional fysisk planering införs på fler platser i landet, vilket innebär att regioner ges ökade verktyg att tillse att bostäder planeras och byggs. Staten bör premiera kommuner som fullföljer sina åtaganden inom planeringskedjan med en byggbonus och genom att statliga infrastrukturinvesteringar kopplas till kommunala åtaganden om bostadsbyggande.~~

~~REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:~~

- Att lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag reformeras så att de kommunala allmännyttiga bostadsbolagen återigen ges möjlighet att upprätthålla samhällsnytta som övergripande mål.
- Att statliga infrastrukturinvesteringar villkoras med att kommuner tar sitt bostadsförsörjningsansvar.
- Att en byggbonus införs för att gynna de kommuner som tar sitt bostadsförsörjningsansvar.

4.2 Stärk statens roll i bostadspolitiken

Fram till år 2030 bedömer Boverket att det behövs **över** 500 000 nya bostäder. Historiska erfarenheter och en rad rapporter och utredningar pekar på att staten **nu** måste ta ett större ansvar för bostadsförsörjningen om detta mål ska nås. Jämfört med våra nordiska grannländer tar den svenska staten ett mycket begränsat finansiellt ansvar för bostadsbyggandet i landet. Det har lett till tvära kast i byggtakten, högre byggkostnader och, framförallt, bostadsbrist i ~~nästan hela landet.~~ ¶

stora delar av landet.

En nationell planeringskedja där nationella och regionala mål för bostadsbyggande formuleras och genomförs bör införas, liksom regelverket för regional fysisk planering i fler regioner. Den nationella planeringskedjan bör kombineras med ett konjunkturdämpande system för förmånliga statliga byggkrediter. Utöver ett större finansiellt ansvar för bostadsbyggandet bör också ett statligt fastighetsbolag inrättas för att stimulera innovation och konkurrens inom byggsektorn. Såväl det statliga fastighetsbolaget ~~och~~ som statliga markinnehav bör användas strategiskt för att öka tillgången på bostäder, minska boendesegregationen och säkra demokratiskt ägande över samhällsfastigheter i hela landet.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- ~~Att system utvecklas inom ramen för en statlig investeringsbank för förmånliga~~ ett konjunkturdämpande system utvecklas för förmånliga statliga lån till bostadsbyggande. Kreditvillkoren bör tydligt styra mot sänkta boendekostnader och klimatneutralt byggande.”

- Att ett statligt fastighetsbolag etableras som i egen regi bygger, äger och förvaltar bland annat hyreslägenheter och samhällsfastigheter.
- ~~Att statligt markinnehav används för etableringar av ny klimatneutral infrastruktur och bostäder.~~
- ~~Att Konkurrensverket tillförs resurser och~~ en nationell planeringskedja införs för bostadsförsörjningen och att regionala mål sätts för bostadsbyggande, infrastruktur och välfärdsverksamheter i hela landet.
- Att regelverket för regional fysisk planering införs på fler platser i landet så att regioner därigenom ges ökade verktyg för att tillse att bostäder planeras och byggs.
- Att Konkurrensverket ges i särskilt uppdrag att granska konkurrensen inom byggsektorn ~~och fastighetsmäklarbranschen.~~

5. DEMOKRATISKT OCH HÅLLBART ARBETSLIV

Många människor i vårt samhälle upplever att tiden vid sidan av arbetet inte räcker till för återhämtning, personlig utveckling och för att vårda nära relationer. Reformisterna menar att ett framtidsinriktat politiskt projekt måste utmana rådande föreställning om att all produktivitetstillväxt ska omsättas i ökad materiell konsumtion.

Arbetstidsfrågan har historiskt varit ett centralt inslag i arbetarrörelsens frihetskamp. Under 1900-talet förkortades arbetsveckan stegvis från 56 till 40 timmar, men sedan 1973 har ingen förkortning av den lagstadgade arbetsveckan genomförts. Många branscher har genom kollektivavtal uppnått arbetstidsförkortningar. En sänkning av arbetsveckan är dock nödvändig för att säkra att även löntagare med svagare förhandlingsposition på arbetsmarknaden får ta del av den generella välståndsökningen.

5.1 Inled en reform för arbetstidsförkortning

Reformisterna menar att det nu är dags för en reform som sänker heltidsmättet till 35 timmar per vecka. Att offentlig sektor präglas av en hög andel deltidsarbete förenklar genomförandet av en arbetstidsförkortning eftersom det för många kommer innebära uppräknad sysselsättningsgrad snarare än färre arbetade timmar.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att den lagstiftade arbetsveckan förkortas från 40 till 35 timmar. Reformen bör genomföras varsamt för att säkerställa att den offentliga servicen inte påverkas. Genomförandetiden bedöms till 10 år men måste utredas så att kompetensförsörjningen i offentlig sektor säkras.
- Att riktade statsbidrag införs för att kompensera kommuner och regioner för ökade kostnader vid arbetstidsförkortning.

5.2 Stärk föräldraförsäkringen

Många småbarnsföräldrar vittnar om svårigheten att få livet att gå ihop under barnens uppväxt. Samtidigt följer uppdelningen av betalt och obetalt arbete traditionella könsmönster. Ett framtidsinriktat politiskt projekt måste

presentera ett alternativ för det goda livet, som svarar mot dessa utmaningar baserat på en önskan om ett mer jämlikt och jämställt samhälle. Ett helhetsgrepp behövs kring frågor om avvägningen mellan lönearbete, familjeliv och barns tillgång till sina föräldrar under de tidiga åren i livet. Det inbegriper föräldraförsäkringens utformning, rätten till annan ledighet och arbetstidens reglering, med syfte att skapa mer jämlika förutsättningar för alla, oavsett kön, yrke eller inkomst.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att föräldraförsäkringen omgående individualiseras.
- Att de 90 lägstanivådagarna i föräldraförsäkringen omvandlas till SGI-grundade ersättningsdagar.
- Att möjligheten att ta ut föräldrapenning koncentreras till tiden före förskolestart.
- Att golvet i föräldraförsäkringen höjs.
- Att det utreds hur arbetstidsförkortning i samverkan med reformer i föräldraförsäkringen kan stärka småbarnsföräldrars möjligheter att oavsett inkomstnivå kunna tillbringa tid med sina barn.

5.3 Underlätta för demokratiska organisationsformer i det ekonomiska livet

Många tar för givet att de yttersta besluten om styret av vår komplexa statsapparat ska fattas demokratiskt, men inom ekonomin och på arbetsplatsen har anställda jämförelsevis lite att säga till om. ~~Sedan 1980 har ägande-, makt och kapitalkoncentrationen accelererat. Den rikaste hundradelen av befolkningen har fördubblat sin andel till cirka 40 procent av de samlade förmögenheterna~~ Viktigt inflytande utövas av fackliga organisationer enligt lagen om medbestämmande, men möjlighet till full demokratisk beslutanderätt saknas. I ett bolag är de anställda underställda bolagsstyrelsen men saknar möjlighet att välja detsamma. Den rättigheten är i stället förbehållen aktieägarna, som också får del av bolagets överskott. Ernst Wigforss uttryckte det på sin tid som att vi blivit "politiska medborgare" men "ekonomiska undersåtar"; – en observation som snarast fått förstärkt relevans. ~~Reformisterna drivs av en övertygelse om att demokrati är det moraliskt riktiga och långsiktigt mest effektiva styrelseskicket av såväl den politiska som den ekonomiska sfären. Offentligt ägda eller skattefinansierade välfärds- och~~

~~infrastrukturverksamheter under parlamentarisk kontroll är demokratiseringens främsta verktyg.¶~~

~~Ett större inslag av demokratiskt styrda organisationer i näringslivet är även det eftersträvansvärt. Konsument-, producent-, medlems- och brukarägda verksamheter ska understödjas. Medarbetarägda företag där löntagarna utser sin egen ledning är ett steg för större grad av ekonomisk demokrati. Fler demokratiskt styrda verksamheter skapar ett bredare kapitalägande, sprider förmögenhetstillväxten i samhället och kan lösa problem vid ägarskifte hos företag där ägaren pensioneras och saknar efterträdare.¶~~

~~REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:¶~~

- ~~● Att det införs en skattereduktion vid försäljning av verksamhet till de anställda.¶~~
- ~~● Att rådgivning och lån på ett bättre sätt erbjuds till arbetarägda initiativ, inklusive vid ägarskiften. Utformning av lån bör baseras på s.k. *social loans* som utges av Europeiska investeringsbanken. Lån utges av en statlig investeringsbank.¶~~
- ~~● Att associationsformen ömsesidigt bolag utreds för ett bredare bruksområde än försäkringsbranschen, med särskilt fokus på brukarkollektiv inom välfärdsområdet. ¶~~
- ~~● Att medarbetarövertagande vid ägarskiften i små och medelstora onoterade företag underlättas, genom en översyn av skattelagstiftningen och aktiebolagslagen.¶~~

~~Att vidare utreda möjligheterna till utökad arbetsplatsdemokrati och medborgarnas demokratiska inflytande över den ojämlika kapitalkoncentrationen i dagens samhälle.~~

I ett personalägt företag tillsätts styrelsen av de anställda, som också är de som får del av bolagets överskott. Sverige har ett förhållandevis lågt antal personalägda företag. I andra delar av världen, inte minst i USA, är den här typen av företag blivit allt vanligare. Sådana företag har visat sig bidra till ökad ekonomisk jämlikhet, ett mer meningsfullt och stimulerande arbetsliv. De har också visat sig ha en ökad produktivitet och en bättre förmåga att klara kriser än konventionella företag. Personalägande kan också vara ett viktigt sätt att rädda svenska företag på landsbygden från att flyttas utomlands av utländska investerare.

Även ett större inslag av andra typer av demokratiskt styrda organisationer i näringslivet är eftersträvansvärt. Reformisterna anser att även konsument-, producent-, medlems- och brukarägda verksamheter ska understödjas.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att det införs en skattereduktion vid försäljning av verksamhet till de anställda.
- Att det utreds hur en statlig aktör kan tillhandahålla fördelaktiga lån till anställda som vill förvärva det företag där de arbetar.
- Att det införs lagändringar som förenklar för aktiebolag att lämna lån eller ställa säkerhet för att anställda (genom en juridisk person) ska kunna förvärva aktier i bolagen där de arbetar.
- Att rådgivning ska erbjudas den som vill genomföra ett ägarskifte till de som är anställda på företaget.
- Att associationsformen ömsesidigt bolag utreds för ett bredare bruksområde än försäkringsbranschen, med särskilt fokus på brukarkollektiv inom välfärdsområdet.

5.4 Öka inflytandet på arbetsplatserna

Även vid företag som inte är personalägda finns det all anledning att stärka de anställdas inflytande över verksamheten. Privatanställda har en lagstadgad rätt att utse representanter till bolagsstyrelser i större företag med kollektivavtal. Dessvärre finns det idag en utveckling där allt färre bolag faktiskt har arbetstagarrepresentanter i styrelsen. Denna utveckling behöver vändas.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att en utredning ska analysera orsakerna till att antalet arbetstagarrepresentanter i företagets styrelser minskar och föreslå åtgärder för att vända trenden.
- Att det utreds hur anställdas inflytande på företagets verksamhet och vinstdelningssystem kan utvecklas, oavsett ägarform.

5.5 Förbättra tryggheten och bekämpa arbetslivskriminaliteten

Ett demokratiskt arbetsliv förutsätter starka **skyddsombud och fackföreningar**, säkra arbetstagare **och** **samt** att lagar och regler efterlevs. Det senaste decenniet har ansvariga myndigheters tillsynskapacitet kraftigt försvagats. Detta gäller inte minst Arbetsmiljöverket. Ökad myndighetskontroll skulle motverka brott i arbetslivet och minska den osunda konkurrensen på arbetsmarknaden.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att anslagen till Arbetsmiljöverket höjs för att stärka arbetsmiljöarbetet och kampen mot arbetslivskriminalitet.
- Att stärka finansieringen av forskning inom arbetsorganisation och hälsoeffekter.
- Att möjligheten att göra skatteavdrag för fackföreningsavgiften återinförs.
- Att arbetet med att genomföra det tiopunktsprogram för en tryggare arbetsmarknad som Socialdemokraterna presenterade 2018 intensifieras samt att myndigheter uppdras att föregå med gott exempel genom att inte använda visstidsanställningar utan goda skäl.

6. VÄLFÄRDS- OCH REGIONALPOLITIK FÖR TRYGGHET OCH RÄTTVISA

De ekonomiska klyftorna både inom och mellan Sveriges olika geografiska delar är idag oacceptabelt stora. En majoritet av kommunerna och regionerna har en akut ekonomisk situation som i förlängningen medför att en stor del av Sveriges befolkning inte får den välfärd de har rätt till enligt lag. Samtidigt hamnar skattemedel som vinster hos privata storföretag istället för att gå till välfärden. Den statliga närvaron i landet har försämrats på många områden. Ojämlighet mellan orter, kommuner och regioner utgör ett allvarligt hot mot tilltron till välfärdssamhället och i förlängningen, det demokratiska styrelseskicket i landet. Det är allvarligt också ur en ekologisk synvinkel, eftersom det undergräver förtroendet till och möjligheten att genomföra en rättvis grön omställning.

6.1 Förstärk kommuners och regioners ekonomi

Kommuner och regioner flaggar för att den ekonomiska situationen är kritisk och genomför nedskärningar i välfärden. Undersköterskor, lärare, sjuksköterskor, barnskötare, läkare och andra yrkesgrupper som utgör stommen i välfärdssystemen larmade om att situationen var ohållbar redan före pandemin. Finansdepartementet uppskattade redan före nuvarande kostnadskris i välfärden att 30-45 miljarder mer skulle behövas år 2026 bara för att upprätthålla nuvarande välfärdsnivå. Reformisterna menar att ett upprätthållande inte räcker, utan att nivån i välfärden också måste höjas rejält.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att rejäla tillskott sker till landets kommuner och regioner genom en kraftig förstärkning av den statliga finansieringen av kommunala och regionala välfärdsåtaganden motsvarande minst 1% av BNP.
- Att statsbidragen till kommuner och regioner indexeras för att undvika en långsiktig urholkning av den statliga delfinansieringen av kommunala och regionala välfärdsåtaganden.
- Att samhällliga funktioner såsom till exempel räddningstjänst, polisväsende, statlig basservice, bankväsende, samt fysiska och digitala kommunikationer ska vara tillgängliga i hela landet, även i kommuner i glesbygd och landsbygd.

6.2 Utjämna kommunalskatterna

Sverige består av 290 kommuner och 21 regioner där förutsättningar att leverera välfärd och service varierar kraftigt. Det finns stora skillnader vad gäller allt från demografi och geografi till skattekraft. Det kommunala utjämningsystemet ska kompensera för dessa strukturella olikheter. Skillnader i kommunalskatt ska därför enbart reflektera skillnader i service, effektivitet och avgiftsnivå. Så är inte fallet idag. Idag betalar en arbetstagarare i Solna och Österåker drygt 17 % kommunalskatt jämfört med nästan 24 % i Dorotea och Vännäs.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att utjämning av de systematiska skillnaderna mellan skattesatserna i landets kommuner och regioner genomförs.

6.3 Förstärk regionalpolitiken

För socialdemokratin är goda och likvärdiga villkor för medborgare, organisationer och företag i hela landet en given målsättning. Enskilda kommuner är sällan rätt nivå att inrikta sig på vad gäller arbetsmarknadsutveckling och välfärd. När det gäller arbetsmarknaden och välfärden behövs ett tydligt fokus på både den statliga och den regionala nivån.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att fokus läggs på arbetsmarknadsregioner vid all statlig och regional samhällsplanering. Detta inkluderar en ambitiös utbyggnad av järnväg och annan kollektivtrafik.
- Att möjligheten till gradvis avskrivning av studieskulder införs för den som flyttar till glesbygdskommun.

6.4 Ersätt marknadiseringen med en ny socialdemokratisk välfärdsmodell

Marknadiseringen av svensk välfärd är osolidarisk, oetisk och ineffektiv. Konsekvenserna syns i skattemedel som går till välfärdsföretagens vinster istället för livsviktig välfärd, upphandlingar som prioriterar konkurrens- och marknadstillgång framför medborgarnas välfärdsbehov, enorma lobbymaskinerier som styr mot särintresset istället för allmänintresset, samt

styrssystem som hamnat långt från de värden i form av solidaritet och likvärdighet som välfärden syftar till att upprätthålla. Sverige behöver en ny socialdemokratisk välfärdsmodell och första steget är att avmarknadisera välfärden.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att vinstdrift i välfärden stoppas. Den skattefinansierade välfärden ska uteslutande utföras i icke-vinstsyftande driftsformer, det vill säga offentliga och idéburna.
- Att det tydliggörs att avtalsfrågor för välfärdstjänster inte faller under EU:s konkurrens- och statsstödsregler.
- Att det inte ska vara möjligt att blanda offentlig och privat finansiering i välfärdsverksamheter i form av tilläggstjänster, försäkringstjänster eller förmånligare köregler.
- Att regler antas för att öka transparensen kring välfärdslobbyismen.
- Att det antas ett mål kring fördelningen mellan offentlig och idéburen drift i välfärden samt en strategi för hur det ska uppnås.
- Att ett brett arbete inleds med att ta fram förvaltningspolitiska förslag för styrning av välfärden med fokus på välfärdens ändamål såsom de uttrycks i välfärdslagarna.

6.5 Integrera tandvård i sjukvårdssystemet

Ett uttryck för det djupnande svenska klassamhället är den ojämlika tandhälsan. Var tionde svensk uppsöker inte tandvård av ekonomiska skäl. Att tandvården inte ingår i den allmänna sjukvårdsförsäkring som det offentliga ställt ut för resten av människokroppen är en akut brist i den svenska välfärden. Denna brist måste åtgärdas, både för att bekämpa ojämlikhet och för att stärka folkhälsan.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att det skyndsamt utreds och införs en reform som integrerar tandvård för samtliga åldersgrupper i det allmänna hälso- och sjukvårdssystemet. Utredningen bör även innefatta de förändringar i styrningen av tandvården som följer av ökat statligt finansiellt åtagande i syfte att avmarknadisera tandvårdens styrning.

6.6 Samhällsviktig infrastruktur ska ägas offentligt

Privatisering av samhällsviktig infrastruktur och verksamhet undergräver både den reella kvaliteten och likvärdigheten i de tjänster som medborgarna nyttjar. Bolagiseringarnas och privatiseringarnas utlovade vinster i form av bättre priser och service har uteblivit, samtidigt som samhället tappat verktyg för att genom gemensamt ägande och planering uppnå allmännyttiga målsättningar. Väl fungerande infrastruktur inom exempelvis järnväg, vägnät och bredband är avgörande för den gröna omställningen, samhällsekonomin och en ekonomisk utveckling som gagnar hela Sverige.

Landsbygden tillhandahåller en stor del av de naturresurser som är avgörande för en grön omställning. Där återfinns också en stor del av Sveriges biologiska mångfald. Ska vårt samhälle bli hållbart så måste landsbygden vara hållbar - ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Delaktighet och förmåga att hantera lokala miljökonflikter behöver stärkas. Ekonomiskt bör nya lösningar övervägas, som att fastighetsskatt från utbyggd vindkraft tillfaller kommunerna och skapar nytta där de står.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att samhällsviktig infrastruktur ägs och planeras gemensamt. Som konkreta exempel bör järnvägsunderhåll, regionnät, post och apoteksverksamhet återförstatligas och på ett bättre sätt drivas utifrån hela landets behov.
- Att staten ~~ska skapa~~skapar starkare incitament för kommuner att ta ansvar för utbyggd hållbar elproduktion, exempelvis genom att fastighetsskatt för vindkraft tillfaller kommuner.

6.7 Förbättra socialförsäkringen

Genom både aktiva nedskärningar och uteblivna prisjusteringar har Sveriges socialförsäkrings- och transfereringssystem försvagats kraftigt de senaste decennierna. Det är en starkt bidragande orsak till ökad ekonomisk otrygghet och i värsta fall fattigdom i Sverige. Allt större löntagargrupper hamnar också över taken i socialförsäkringarna och tvingas till privata försäkringslösningar för att upprätthålla sitt inkomstskydd. Detta urholkar legitimiteten i de offentliga systemen och öppnar för en förstärkning av tudelningen av välfärden. Socialförsäkringarna bör därför tydligt förstärkas

och den ekonomiska tryggheten öka även för studerande, barnfamiljer och för människor som sökt skydd i Sverige. En grundprincip bör vara att **såväl socialförsäkrings- och transfereringssystem som stödgrundande belopp i anställningsstöd** följer med när priser och löner går upp, det vill säga indexeras.

Sjukförsäkringen har under lång tid varit särskilt hårt ansatt med reformer som lett till hög avslagsfrekvens, orimliga bedömningsgrunder och begränsade ersättningsutbetalningar. På senare år har det skett en rad mycket viktiga förstärkningar av sjukförsäkringen. Principen om att löntagare ska försäkras i befintligt skick bör vara ledande i framtida reformer av sjukförsäkringen.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att karensavdraget avskaffas.
- Att ett rejält barnbidrag lyfts genomförs.
- Att studiebidragen höjs för studerande på gymnasienivå samt högskola och universitet.
- Att arbetslöshetsförsäkringen förstärks genom bland annat en höjning av a-kassans tak och golv **och att åtgärder genomförs för att fler ska täckas av försäkringen, däribland ~~samt~~ ett återinfört studerandevillkor.**
- Att sjuk- och aktivitetsersättningen höjs samt att sjukpenningen förstärks.
- Att öka dagersättningen för asylsökande och för personer med uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet.
- Att **lönemarken i anställningsstöd höjs.**
- **Att** belopp i socialförsäkringarna och andra statliga transfereringssystem, **inklusive i anställningsstöd**, indexeras för att undvika en långsiktig urholkning av deras värde och att inkomstbortfallsprincipen upprätthålls.
- Att en haverikommission tillsätts med uppdrag att ge de som nekats sjukpenning på grund av Försäkringskassans regleringsbrev år 2015 upprättelse och ekonomisk kompensation. Kommissionen bör också ha som uppdrag att se över regelverket i grunden för att säkra tillförlitliga och rättvisa bedömningar av den försäkrades rätt till sjukpenning.

- Att den så kallade "rehabiliteringskedjan" i sjukpenningen avskaffas och ersätts med en rehabiliteringsrätt, där individen vid nu rådande tidsgränser för prövning av arbetsförmågan i stället ges rätt till stöd och insatser för återgång i arbete hos sin arbetsgivare alternativt genom omställning.

7. GRÖN REFORMISM

Forskningens budskap är kristallklart: För att undvika allvarliga konsekvenser behöver den globala uppvärmningen begränsas så nära 1,5 grader som möjligt. Med dagens utsläpp återstår sju år tills världen förbrukat den koldioxidbudget som ger en rimlig chans att klara 1,5 gradersmålet. Läggs därtill möjligheter att suga koldioxid ur atmosfären så kan uppgiften klaras genom att halvera utsläppen under kommande tio år och uttradera dem till 2050. I praktiken har världens utvecklingsländer en betydligt svårare uppgift att minska sina utsläpp. Utsläppen i rika länder som Sverige behöver därför sannolikt närma sig målet för svensk socialdemokrati under kommande årtionde måste vara att bygga ett fossilfritt och miljömässigt hållbart samhälle, samtidigt som vi stärker den välfärdsstat som urholkats under gångna decennier.

Klimatkrisen och de växande klyftorna är vår tids två stora ödesfrågor. Den reaktionära högern försöker ställa dessa mot varandra. Men vi skapar inte rättvisa genom att strunta i vår gemensamma framtid. Det gör vi genom att ta itu med både klimatkrisen och den växande ojämlikheten.

Utsläppen behöver minska snabbt och drastiskt för att undvika allvarliga klimatförändringar. Globalt behöver utsläppen halveras till 2030 och försvinna till 2050. I rika delar av världen behöver det gå snabbare. För svensk del krävs sannolikt att utsläppen närmar sig noll redan under 2030-talet.

Uppgiften kan tyckas överväldigande. Men orsaken till klimatkrisen är decennier av svag klimatpolitik, inte att det är omöjligt att ställa om. Där politiken agerat har förändringar skett. Ett fåtal länders satsningar har gjort att sol, utan decennier av svag klimatpolitik. Marknaden har misslyckats utan tydlig statlig styrning. Oreglerad vinstjakt kan inte lösa klimatkrisen, tvärtom utgör det en grundorsak till att naturen skövlas.

Den goda nyheten är att politiska satsningar har gjort förnybar energi kommersiellt gångbar. Sol- och vindkraft numera är numera billigare än fossil el. ¶

Bilden av omställningen inbegriper inte längre enbart klimatet. Världens stora ekonomier räknar idag på bred front. Därför räknar världens stora

ekonomier idag med att det fossila är på väg bort. Omställningen har på så sätt blivit ofrånkomlig: tekniskt, ekonomiskt och säkerhetspolitiskt. Ödesfrågan är hur lång tid det tar.

Detta gör omställningen till en existentiell fråga för svensk ekonomi. Att ligga i omställningens framkant är inte en börda; Det här innebär att det inte är en börda för Sverige att ligga i omställningens framkant. Tvärtom, det är avgörande för våra jobb och Sveriges vår framtida välfärd. Men det kräver en förändring av dagens politik på systemnivå, där staten tar ska vi lyckas så krävs en systemförändring av gångna decenniers politik. Politiken behöver kliva fram. Staten behöver ta en ledande roll för att möjliggöra en samhällsomvandling som gynnar både klimatet och gör livet bättre för det stora flertalet.

Reformisterna vill därför se en grön ny giv för att göra Sverige klimatneutralt år 2035. Satsningen innebär Sverige: en storsatsning på klimatomställningen och stärkt välfärd. Sammantaget skulle det utgöra det största jobb- och välfärdsskapande projektet/programmet sedan efterkrigstiden. Skillnaden mot efterkrigstidens dåtidens välfärdsbygge är att målet idag inte enbart är ett mer jämlikt samhälle, utan också ett fossilfritt samhälle som håller sig inom vår planets ekologiska gränser.

En grön ny giv kan spela en viktig roll internationellt, genom att bidra till teknikutveckling och stärka stödet för en grön omställning. Satsningen bygger på en liknande politik som nu tar form inom EU, men stärker ambitionsnivån. För att tydliggöra färdriktningen bör Sverige skärpa dagens klimatmål i linje med Parisavtalets mål, men också verka för en liknande utveckling inom EU.

7.1 Höj ambitionsnivån för klimatmålen

En grön ny giv är i linje med den skärpning av klimatpolitiken som äger rum internationellt. I EU och USA har omfattande politiska beslut fattats för att driva på omställningen till ett fossilfritt samhälle. EU:s klimatpolitiska paket, Green Deal och Fit for 55, är ett välkommet steg framåt. Men EU:s klimatplan sänker inte kraven på den svenska klimatpolitiken. Den sätter ramarna och miniminivån. Det är de investeringar och satsningar som vi gör som avgör om vi når klimatmålen - och om framtidens gröna branscher kommer att finnas i Sverige. Trots att EU ligger i framkant så räcker heller inte ambitionerna för att nå hela vägen till Parisavtalets mål. Sverige behöver även fortsatt arbeta för att ambitionerna stärks inom EU och internationellt. Det har både vi och klimatet allt att vinna på.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att ~~dagens klimatmål för Sveriges territoriella utsläpp~~ Sveriges långsiktiga klimatmål skärps till nettonollutsläpp år ~~2035~~2040.
- Att Sverige verkar för att EU:s klimatmål fortsätter att stärkas i linje med 1,5-gradersmålet, ~~och att Sverige även fortsatt annullerar överskott av utsläppsrätter.~~ ¶

~~Sverige har goda förutsättningar att genomföra en grön omställning. Vi är ett rikt land, med gott tekniskt kunnande och stora förnybara resurser. Samtidigt har klimatpolitiken varit för svag. Hittills har Sveriges utsläpp minskat med några få procent per år. För att nå dagens klimatmålen behöver takten öka till 8 procent, för att vara i linje med 1,5 gradersmålet till över 10 procent.~~ ¶

- .
- Att Sverige verkar för att EU inför en koldioxidbudget och bindande klimatmål motsvarande 95% utsläppsminskningar till 2040 jämfört med 1990 års nivåer, inklusive mål för negativa utsläpp.
- Att Sverige ska annullera överskott av utsläppsrätter.

7.2 Tydligare målsättningar för klimatpolitiken

Sverige har goda förutsättningar att genomföra en grön omställning. Vi är ett rikt land, med gott tekniskt kunnande och stora förnybara resurser. Samtidigt har det satsats för litet på klimatomställningen. Utsläppen har minskat för långsamt. Nu försvagas klimatpolitiken ytterligare av de krafter som göds av växande ojämlikhet.

För att vara i linje med Sveriges, EU:s och Parisavtalets klimatmål behöver utsläppen minska betydligt snabbare än idag. Förutsättningen för att lyckas är att staten kan genomföra och möjliggöra de stora investeringar som krävs. Därför behövs ett moderniserat finanspolitiskt ramverk, som medger lånefinansiering av nödvändiga klimatinvesteringar. Samtidigt behövs en statlig investeringsbank för att mobilisera långsiktigt och billigt privat kapital.

En grön ny giv bygger på en målinriktad politik, där staten aktivt underlättar en grön strukturomvandling och strategiskt styr om samhällsekonomin inriktning. Det här kräver både morot och piska, och både generella och riktade styrmedel på såväl samhälls- som sektorsnivå. På ett övergripande

plan spelar offentlig verksamhet en nyckelroll. ~~Genom att ställa tydliga klimatkrav vid offentlig upphandling kan det gemensamma bli en motor för omställningen och säkra marknader för miljövänliga produkter. Det krävs också en tydlig slutstation för det fossila, och en tidtabell som visar hur utsläppen ska fhasas ut inom ekonomins olika sektorer. För att stärka integriteten i systemet, och undvika att nödvändiga åtgärder skjuts på framtiden, bör en nationell koldioxidbudget upprättas. Samtidigt behöver politiska beslut och kapitalflöden som pekar i fel riktning styras om. Detta handlar både om samhällsplanering, subventioner och privata investeringar.~~

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att en svensk koldioxidbudget i linje med Parisavtalets mål antas.
- Att bindande sektorsvisa mål och strategier tas fram för utfasning av utsläpp inom samtliga samhällssektorer.
- Att offentlig verksamhet verkar pådrivande i omställningen, med strikta miljö- och klimatkrav vid offentlig upphandling. Målet bör vara netto nollutsläpp år 2030.
- Att **Sverige inför ett** slutdatum för försäljning av fossila bränslen ~~sätts till år 2035~~ **senast år 2040, och verkar för ett liknande slutdatum i EU.**
- Att **alla** investeringar och offentlig samhällsplanering skall följa klimatmålen.
- Att subventioner som motverkar klimatmålen fhasas ut och riktas om till stöd för omställning, exempelvis för jordbruk, glesbygd och låginkomsttagare.

7.3 Energieffektivisering och elförsörjning

Utöver de övergripande styrmedlen krävs skräddarsydda åtgärder för att lösa specifika problem inom ekonomins olika sektorer. El- och fjärrvärmesektorn spelar en avgörande roll. Omställningen ~~kräver~~ **kan kräva** en fördubbling av elproduktionen, ~~energieffektivisering~~ och en stor utbyggnad av elnätet, **men också omfattande åtgärder för energieffektivisering**. Hittills har flera investeringar släpat efter. Samtidigt är el inte vilken handelsvara som helst, med två avgörande utmaningar: att säkra storskalig utbyggnad av fossilfri elproduktion och samtidigt pålitlig elförsörjning till en rimlig kostnad för konsumenterna. För att säkerställa en effektiv och rättvis energiomställning behöver staten spela en större roll för att garantera långsiktigt låga priser för elkonsumenter.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att staten lanserar ett omfattande nationellt energieffektiviseringsprogram, med stöd av en statlig investeringsbank.
- Att ~~utreda införandet av en "elgaranti"~~ förslaget om "Folkhemsel" genomförs, där staten upphandlar viss elproduktion till låga priser och sedan delar ut elköpsrätter till hushåll och industri. Syftet är, för att säkra låga och stabila elkostnader i konsumentledet och långsiktig säkerhet i elproducentledet och långsiktighet för de investeringar som krävs för omställningen.
- Att EU:s tillfälliga skatt på elproducenters överintäkter förlängs till dess att elkrisen är över. Intäkterna av skatten återförs under tiden till hushåll med lägre inkomster.
- Att Svenska Kraftnät ges i uppdrag att utreda hur framtidens elnät och elproduktion behöver byggas ut för att klara omställningen.
- Att ägarförhållandena för det framtida svenska elnätet utreds och Svenska Kraftnät och Vattenfall ges nytt regleringsbrev respektive ägardirektiv med uppdrag att agera mer proaktivt i byggandet av framtidens elsystem.

7.4 Nyckeltekniker för industrins omställning

Industrins omställning är avgörande för vår framtida välfärd. Flera viktiga näringar står alltså för en stor andel av de svenska utsläppen. En aktiv stat är avgörande för att dessa skall kunna ställa om och för att nya gröna näringar skall växa fram. Av särskild vikt är att nyckeltekniker som koldioxidavskiljning- och lagring (CCS) och produktion av grön vätgas kan skalas upp och kommersialiseras. En del utsläpp kommer att vara svåra att få bort, både inom industrin och andra sektorer. Därför behövs en plan för att kompensera för sådana utsläpp, med tekniska lösningar såsom avskiljning och lagring av koldioxid från förnybara källor (Bio-CCS), samt på naturlig väg, genom att förstärka kolsänkan i skog och mark.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att kommersialisering av nyckeltekniker, som produktion av grön vätgas, elektrobränslen och hållbara biobränslen, stöttas genom att stimulera både utbud och efterfrågan, exempelvis genom subventionerade lån, produktionsstöd och offentlig upphandling.

- Att en nationell plan för industriell uppskalning av koldioxidavskiljning- och lagring (CCS) och minusutsläpp tas fram och genomförs.

7.4 En rättvis omställning av transportsektorn

Industri och transporter utgör de två största utsläppskällorna i Sverige. Det krävs ett flertal åtgärder för att möjliggöra en rättvis omställning till ett fossilfritt transportsystem. För det första behöver investeringarna i ny infrastruktur, som järnväg, kollektivtrafik och laddinfrastruktur, stärkas. För det andra ~~krävs en utvidgning av reduktionsplikten och produktionen av hållbara fossilfria bränslen~~ **behöver satsningar på elektrifiering paras med tillräckliga och fungerande styrmedel för produktion och nyttjande av biodrivmedel.** För det tredje krävs riktade stöd **och subventioner**, så att **höjda drivmedelskostnader inte slår blint och** alla kan nyttja fossilfria alternativ, oavsett plånbok eller var man bor.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att den nationella infrastrukturplanen påskyndas och stärks genom ökad lånefinansiering.
- Att staten ger utökad stöd till regioner och kommuner för utbyggd kollektivtrafik, **exempelvis genom kraftigt utökade stadsmiljöavtal.**
- Att utbyggnaden av laddinfrastruktur påskyndas i hela landet, inte minst för boende i flerfamiljshus.
- Att en omställning till fossilfria fordon underlättas med skrotningspremie, konverteringsstöd och subventionerade lån.
- Att en kilometerskatt ~~baserat~~, **baserad** på körsträcka **och med differentierad skattesats mellan stad och landsbygd**, införs.
- Att nyförsäljning av personbilar med bensin- och dieselmotor förbjuds från ~~2027~~**2030.**
- Att reduktionsplikten ~~utvidgas till bunkerbränslen och även inkluderar elektrobränslen.~~ **stärks till nivåer och en bana som i nödvändig utsträckning bidrar till att uppnå de svenska klimatmålen till 2030.**

7.5 Klimatanpassa politiken för skog- och markanvändning

Det svenska skogs- och jordbruket har en nyckelroll i omställningen. För att klara både Sveriges och EU:s klimatmål och på sikt uppnå negativa utsläpp måste kolsänkan i skog och mark öka. Ett mer hållbart brukande är också

nödvändigt för att stärka den biologiska mångfalden och nå miljömålen. Våtmarker behöver återställas och avverkningen i den svenska skogen måste tillbaka till hållbara nivåer. Staten måste stötta skogs- och jordbrukets omställning: både genom att gå före som statlig ägare, och genom att ersätta skog- och markägare för deras insatser, både för att öka kolsänkan i skog och mark och för att stärka den biologiska mångfalden.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att återskapa våtmarker för att öka kolsänkan och den biologiska mångfalden i svenska marker.
- Att ~~klimatmål och avverkningsmål för skogen införs~~, en ny skogsvårdslag tas fram som balanserar behoven av biologisk mångfald, kolsänka och näringsverksamhet. Skogsvårdslagen bör innehålla klimatmål och avverkningsmål för den svenska skogen.
- Att avkastningskravet för Sveaskog sänks.
- Att ett avgiftsbaserat system för inköp av skyddsvärd skog införs.
- Att stöd införs som ersätter markägare som skapar kolsänkor i skog eller jordbruksmark eller avsätter skog i klimatreservat.
- Öka resurserna till den oberoende skogsforskningen och stöd utvecklingen av gemensam skogsstatistik och mättekniker på EU-nivå.
- Att EU:s gemensamma jordbrukspolitik reformeras så att en större andel av budgeten styrs mot jordbruk som främjar jordbrukets klimatomställning och stärker den biologiska mångfalden.

7.6 Stärk samordningen av klimatpolitiken

En grön omställning är den största strukturomvandlingen på länge. Det här kräver att statens förmåga att administrera och koordinera omställningen stärks. Men det kräver också en inkluderande stat som agerar så att omställningen blir rättvis och demokratiskt förankrad. Utgångspunkten bör vara den svenska modellen i grön tappning: att kombinera en politik som driver på en grön strukturomvandling med omfördelning, utbildning, trygghet och aktiv arbetsmarknadspolitik. Målet är full sysselsättning, goda arbeten och att det mervärde som skapas kommer alla till del. Rätt navigerad kan omställningen leda till hundratusentals nya jobb, men för att tillvarata potentialen krävs utbildningssatsningar och starkt arbetsmarknadspolitik. Stärkta sociala skyddsnät behöver kompletteras med att staten erbjuder vidareutbildning, satsar på nya jobb där gamla

försvinner och stöttar de samhällen som i hög grad påverkas av omställningen. En rättvis omställning handlar dock inte enbart om ekonomi, utan också om delaktighet och demokratisk förankring. Reformisterna vill därför se stärkt fackligt och lokalt-regionalt inflytande i omställningen.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att en ny enhet under statsministern upprättas för samordning av statens politik för omställningen.
- Att ~~en jobbgaranti införs, inklusive en omfattande utbildningsatsning för att säkra tillgången på kvalificerad arbetskraft.~~ ¶
- ~~Att facklig medverkan i omställningen garanteras, såväl i utformning av nationella färdplaner som i enskilda företag.~~ ¶
- ~~Att medel avsätts för att genomföra regionala och kommunala medborgarråd om rättvis klimatomställning för att garantera medborgarligt inflytande och förankring.~~ ¶
- Att nå klimatmålen skyndsamt utreds.
- Att en omfattande och mångårig utbildningsatsning för att säkra tillgången på kvalificerad arbetskraft under omställningen genomförs.
- Att tillräckliga resurser avsätts för att alla berörda parter ska kunna delta i tillståndsprocesser och hantera lokala miljö- och näringsmässiga konflikter på likvärdiga villkor.
- Att facklig medverkan i omställningen garanteras, såväl i utformning av nationella färdplaner som i enskilda företag.
- Att Fossilfritt Sverige kompletteras med en facklig samverkan så att de omställningsplaner som tas fram för olika industrier sker i samverkan mellan stat, fack och näringsliv.
- Att det klimatpolitiska ramverket utvecklas så att klimatanpassning och utsläppsminskning hanteras tillsammans

7.7 Minska konsumtionsbaserad miljöpåverkan

Klimatkrisen är inte vår tids enda allvarliga miljöhot. En rad ekologiska gränser riskerar att överskridas, med svåröverblickbara konsekvenser. Forskarvärldens budskap är entydigt: Vår tids ekonomiska tillväxtmodell är ohållbar. En grön omställning handlar därför inte bara om att göra Sverige fossilfritt, den handlar också om att tackla övriga ekologiska utmaningar och bryta en ohållbar konsumtionsspiral.

Grön teknik kommer inte att räcka för att nå ambitiösa klimatmål. Det behövs också åtgärder för att hantera ohållbar konsumtion, i synnerhet inom områden där tekniska lösningar saknas och bland grupper som idag står för mycket stora utsläpp. Samtidigt behöver kraftfulla steg tas mot betydligt mer återvinning och återbruk.

En snabb omställning kan dessutom leda till konflikter med andra miljömål och människors rättigheter. Det behövs fossilfritt stål, vindkraft, batterier och biobränslen. Sverige har också en stor potential att utvinna omställningsmineraler. Samtidigt måste en grön nyindustrialisering ske på ett sätt som lär av historien och undviker nya sociala och ekologiska problem.

Reformisternas plan för en grön omställning gör inte anspråk på alla svar. I själva verket finns ingen färdig ritning på hur en framtida hållbar utvecklingsmodell bör se ut. En del tror att grön teknik kan lösa allt. Andra är lika säkra på att världsekonomin måste krympa. Vår utgångspunkt är mer pragmatisk: De gröna delarna av ekonomin behöver växa, de skadliga krympa, och frukterna av utvecklingen fördelas mer rättvist. Det långsiktiga målet är ett jämlikt samhälle som håller sig inom vår planets ekologiska gränser.

REFORMISTERNA MENAR ATT SOCIALDEMOKRATERNA SKA DRIVA:

- Att dagens klimatmål för Sveriges territoriella utsläpp kompletteras med mål för flyg, sjöfart och konsumtionsbaserade utsläpp, med slutmål netto-nollutsläpp år ~~2045~~.2040.
- Att en ~~enhetlig plan, byggd på klimaträttvisa, tas fram för att uppnå klimatmål för konsumtionsbaserade utsläpp. En progressiv flygmilsskatt är ett nödvändigt steg mot målet.~~
- ~~Att en strategi utformas för en hållbar utvinning och återvinning av omställningsmineral och tillräckliga resurser avsätts för att hantera lokala miljökonflikter.~~progressiv flygmilsskatt införs både i Sverige och på EU-nivå.
- Att en samlad översyn genomförs av svenska tillståndsprocesser för att säkra en hållbar utvinning och återvinning av omställningsmineral. Syftet bör vara att främja lokal utveckling, minska antalet rättsprocesser och öka förutsägbarheten. Översynen måste därför utgå från folkrätten och konsultationslagen.

- Att en nationell plan för cirkulär ekonomi antas med tydliga mål och stärkta ekonomiska och regulativa styrmedel, med fokus på produktion och ~~produkansvar~~ **utökade producentansvar**.